

Галіцина Н. В.,

кандидат юридичних наук, доцент, директор

Бердянського інституту державного та муніципального управління
Класичного приватного університету

ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА: СУТНІСТЬ, ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Анотація. Стаття присвячена питанням сутності та правових основ інституту соціального партнерства. Автор наводить моделі трипартизму та «соціальної гармонії» у контексті перспектив розвитку інституту соціального партнерства в Україні.

Ключові слова: публічне право, соціальна держава, соціальне партнерство, трипартизм.

Постановка проблеми. З огляду на євроінтеграційний вектор зовнішньої політики України, а також зрушення в соціалній сфері, пов'язані з активним розвитком благодійництва та волонтерства в нашій державі, зараз спостерігається поява сприятливого ґрунту для оновлення парадигми адміністративно-правових відносин між державою, суспільством і людиною в названій галузі. З іншого боку, ми лише наближаємося до стандартів, які вже давно панують при реалізації концепції соціальної держави в розвинутих країнах світу.

Правову природу соціального партнерства досліджували як теоретики, так і практики, зокрема О. Василенко [1], О. Грішнова [2], К. Гутуряк [3], Н. Діденко [4], Ю. Дмитренко [5], Р. Кнаак [6], А. Колот [2], В. Красномоєць [7], Т. Ляшенко [8], М. Мішук [9], Г. Павлова [10], І. Пашенко [11], Г. Савранська [12], О. Савчук [13], Г. Семігін [14], О. Ситник [15], Г. Смоквіна [16], М. Токарева [17], І. Шерепера [16], Л. Юзик [18] та інші.

На доктринальному рівні відсутні ґрунтовні розробки, присвячені правовим основам соціального партнерства в публічному ракурсі. Відтак, необхідно розробити правові рамки для реалізації концепції соціальної держави на основі використання цього інституту в Україні у відповідності з практикою провідних країн-членів ЄС.

Метою статті є розкриття сутності, правових основ і перспектив розвитку інституту соціального партнерства в Україні з урахуванням моделей трипартизму та «соціальної гармонії».

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на публічний характер соціального права, соціальне партнерство як його інститут також наділене адміністративно-правовими рисами. З огляду на це, сутність та правові основи вказаної юридичної категорії необхідно сприймати через призму адміністративного права в аспекті реалізації соціальної політики, досягнення соціальної справедливості та соціальної рівноваги, консенсусу публічного інтересу з інтересами держави та суспільства, а також укладення та виконання договорів про соціальне партнерство.

Сутність інституту соціального партнерства.

Потрібно звернути увагу на інститут соціального партнерства, як суспільне явище, що найбільш вдало ілюструє механізм взаємовідносин держави із суб'єктами делегованих повноважень у соціалній сфері. Так, К.О. Гутуряк розглядає соціальне партнерство як багатоплановий суспільний феномен, пов'язаний не тільки з багатоваріантністю форм суспільного устрою, а й з етапами розвитку, зокрема робітничого руху,

його зрілістю [3, с. 21–24]. Натомість О.М. Василенко сприймає вказане поняття через градацію його проявів: новий тип мислення, соціальної психології, у центрі якої стоїть людина, загальнолюдські цінності; найважливіший напрям соціальної політики держави; сукупність органів, організацій, створених із працівників найманої праці, роботодавців і держави для регулювання соціально-трудових відносин [1]. По суті, ці дефініції відображають філософсько-теоретичний бік соціального партнерства, що орієнтується на антропоцентризм, базисні соціально-економічні, виробничі та трудові характеристики. Це дозволяє змінити як загальну суспільну свідомість, так і правосвідомість, а в подальшому й правову політику в галузі соціального забезпечення.

Разом з цим доволі поширеними на теоретичному рівні є й підходи щодо тлумачення соціального партнерства з позицій біхевіоризму. Яскравим представником цього підходу можна вважати такого науковця, як І.Н. Пашенко, що вважає соціальне партнерство стратегією та практикою цивільного мирного, неконфронтаційного співіснування; способом врегулювання соціальних відносин між виразниками інтересів різних соціальних груп і державою, в основі якого лежить соціальний діалог [11]. Варіацією такої думки є акцентування уваги на спеціально-функціональних вимірах наведеної форми співіснування. У цьому сенсі Л.А. Юзик зазначає, що вказане поняття постає як взаємодія суб'єктів соціальної політики щодо збереження, зміни соціального становища населення та окремих складових його частин щодо вирішення проблем у соціалній сфері, що впливають на соціальний стан населення в цілому, а також його окремих груп [18, с. 225–227]. На переконання Ю.П. Дмитренка, соціальне партнерство можна охарактеризувати як добровільну, засновану на незалежності та рівноправності сторін тісну взаємодію (діалог, переговори) об'єднань працівників, роботодавців, а в окремих випадках і держави, у ході розробки, прийняття, зміни та застосування соціально-трудових норм [5, с. 146].

Формулюючи власну позицію з цього приводу, зазначимо, що біхевіористичний та спеціально-функціональний підходи щодо трактування поняття «соціальне партнерство» більше тяжіють не до сутнісних і загальних рис наведеної категорії, а до тих її проявів, які реламентовані адміністративним і трудовим правом. На нашу думку, хоча в основу описаних вище дефініцій закладено аспект взаємодії держави та інших учасників соціального діалогу в межах соціального партнерства, але так чи інакше ця взаємодія не може бути реалізована без врахування публічних і приватних соціально-трудових норм. У межах же адміністративно-правового механізму реалізації концепції соціальної держави особливе значення має об'єктна конкретизація за цими підходами (стосовно взаємного впливу держави та населення, окремих його груп/складових частин).

Не можна оминати й системно-інтеракційний компонент поглядів на сутність соціального партнерства. Скажімо,

М.О. Мішук соціальне партнерство визначає як систему відносин, адже кожен елемент (суб'єкт) цих правовідносин є цілком і повністю залежним один від одного в такій взаємодії, і саме в цій співпраці народжується істина, тобто взаємовигідні для всіх сторін умови здійснення соціально-трудового процесу [9, с. 17]. О.М. Василенко сприймає це поняття через призму реально сформованої системи відносин між класами, соціальними групами і шарами, у якій пріоритет належить загальнонаціональній згоді, недопущення того, щоб різні соціальні групи суспільства виснажували себе у взаємній боротьбі [О.М. Василенко. Активізація дієвості соціального партнерства державних інституцій з громадськими організаціями / О.М. Василенко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2010. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.du.nauka.com.ua/?op=1&z=105>]. М.В. Токарева тлумачить соціальне партнерство, як особливу систему відносин між головними учасниками виробничого процесу, яка дозволяє визначити розбіжності соціально-економічних інтересів та узгодити їх переважно шляхом переговорів, через пошуки взаємоприйнятних рішень [17, с. 327–328]. А.М. Колот, О.А. Грішнова трактують соціальне партнерство як систему відносин у соціально-трудовій сфері, спрямовану на узгодження та захист інтересів найманих працівників і роботодавців [2, с. 396].

Спираючись на викладене, ми бачимо, що системно-інтеграційний підхід хоча дуже сильно і нагадує біхевіористичний та спеціально-функціональний, але в ньому є кілька істотних відмінностей. По-перше, базисом усіх перерахованих вище понять постають саме відносини. Із цього слідує, що пріоритет у сутнісному вимірі соціального партнерства лежить не в площині делегування повноважень у межах взаємодії між відповідними суб'єктами, а саме в цій взаємодії. По-друге, цей підхід краще розкриває роль системоутворюючого чинника в таких відносинах, а також їхні телеологічні характеристики у вигляді узгодження інтересів. З іншого боку, не можна не помітити відсутність усталеності наукової думки в розрізі змістовного наповнення такої системи, що є істотним недоліком цієї позиції.

При цьому, враховуючи викладене, можна помітити, що окремі її позитивні характеристики стають основою для іншого різновиду підходів щодо визначення соціального партнерства. Це стосується категорії інтересу. Зокрема, О.Ю. Ситник дотримується поглядів, згідно з якими соціальне партнерство – це взаємозумовленість інтересів різних груп соціально розділеного суспільства з метою досягнення політичної стабільності [15, с. 280–285]. В.І. Красномоєв вважає, що це визнана світовою практикою форма узгодження інтересів та підвищення соціальної відповідальності сторін та суб'єктів соціального діалогу (найманих працівників, бізнесу (роботодавців), держави, інститутів громадянського суспільства) [7, с. 192]. Ми схильні підтримати цей підхід у тому плані, що для соціального партнерства питання узгодження інтересів відіграє вагомий роль, оскільки дозволяє досягти стану соціальної рівноваги, запобігти конфліктам, гарантувати стабільність держави. Разом із тим лише одного критерію інтересу недостатньо для розкриття сутності досліджуваного поняття.

Таким чином, у розрізі аналізу сутності інституту соціального партнерства необхідно звернути увагу на той факт, що вказана категорія характеризується цілим спектром щаблів у межах своєї правової природи: суспільний характер, тип мислення, напрям соціальної політики, інституційне явище, спосіб співіснування та врегулювання взаємовідносин, система відносин і взаємодії суб'єктів соціального діалогу, взаємозумовле-

ність публічного інтересу та інтересів учасників партнерських відносин та ін. Нам видається прийнятною позиція, відповідно до якої це є добровільною взаємодією незалежних і рівноправних суб'єктів соціальної політики щодо узгодження інтересів держави та громадянського суспільства з метою виконання соціальної функції, вирішення проблем у соціальній сфері, підвищення соціальної відповідальності суб'єктів соціального діалогу.

Правові основи соціального партнерства в моделі трипартизму.

Пропонуємо вести мову про тристоронній характер соціального партнерства (трипартизм) стосовно взаємодії держави та приватного сектора на державному, галузевому та регіональному (локальному) рівнях, у тому числі шляхом делегування повноважень. Нормативною основою названої взаємодії є, у першу чергу, формалізовані джерела міжнародного права, зокрема Конвенція міжнародної організації праці «Тристоронні консультації для сприяння застосуванню міжнародних трудових норм» від 21.06.1976, № 144 [19]. З цього приводу необхідно погодитися з Г.Ю. Семигіним у тому, що трипартизм, як правило, притаманний тим державам, де роль держави як соціального партнера є досить вагомою [14, с. 36]. Тобто, очевидно є першочергова роль держави в процесах соціального забезпечення, що не виключає шлях делегування нею своїх повноважень «згоди вниз» як іншим встановленим законом публічним суб'єктам, так і приватному сектору.

Наприклад, у Німеччині делегування повноважень у межах соціального партнерства яскраво представлено в межах суспільно-публічного рівня, на якому відбувається регульована правом і організована на принципах соціального партнерства взаємодія між представниками найманих працівників, роботодавців і держави [16, с. 193]. Водночас така модель взаємовідносин хаактеризується одним невіршуваним недоліком: вона потребує значних капіталовкладень і є обтяжливою навіть для економіки Німеччини, не кажучи вже про менш розвинені країни світу. До того ж, у безробітного населення через високий рівень соціальної допомоги не з'являється стимулу для пошуку роботи, що не сприяє гармонізації соціального діалогу в цій сфері.

Для Італії, Франції, Австрії, Бразилії, Мексики типовою формою взаємовідносин між державою та суб'єктами делегованих повноважень є договірна форма (задіється інструмент концесії). Як вказує Г.О. Павлова, такі партнерства є ефективними, зокрема, у соціальній інфраструктурі (охорона здоров'я, освіта, розвага, туризм) [10]. При цьому вказані інфраструктурні питання взаємодії в межах адміністративно-правового механізму реалізації концепції соціальної держави займають одну з провідних позицій. Такі процедури є традиційними для більшості країн світу, хоча й можуть відзначатися ухилами в бік залучення додаткових інвестицій чи розвитку інновацій у функціональному та муніципально-регіональному аспектах.

Разом із тим у нас найбільшу зацікавленість викликав досвід Скандинавських країн у вказаній сфері. Так, ми підтримуємо підхід, запропонований науковцем Н.Г. Діденко, що дозволяє трактувати модель «соціальної гармонії» у Нідерландах, як модель соціального партнерства, у якій зафіксовані чіткі функції кожного з партнерів, що дає можливість органам державного управління прогнозувати дії партнерів і своєчасно вносити корективи в систему державного регулювання економіки та соціальних процесів [4, с. 10]. Ця модель зорієнтована на залучення механізму реалізації соціальної політики та використан-

ня соціальних контрактів за активної підтримки приватного сектора. При цьому відповідні процеси тісно пов'язані з описаними вище спеціально-функціональними характеристиками соціального партнерства, що виконують прогностичну та коригувальну функції в рамках взаємовідносин між учасниками цього соціального діалогу.

У цьому ракурсі, як вказує Р. Кнаак, довіра партнерів до централізованих угод за участю держави залежить від того, чи виконуються при цьому три умови: 1) функція корисності незалежних суб'єктів має включати колективні цілі – стабільність і соціальну справедливість; 2) суб'єкти виходять з того, що уряд ефективно реалізує їхні цілі; 3) суб'єкти впевнені, що їх інтереси достатньо повно представлені на державному рівні [6, с. 94]. Модель «соціальної гармонії» враховує всі три наведені критерії та дозволяє досягти інтеграції держави із суб'єктами делегованих повноважень, зважаючи на «дерегуляцію» соціальних повноважень, соціальну відповідальність держави, дотримання принципів соціального консенсусу, еквівалентності та солідарності.

В Україні також наразі трипартизм пронизує державний, галузевий, регіональний рівні в соціальній сфері, що підтверджується публічно-правовими нормами, відображеними в законах «Про колективні договори і угоди» [20] (ч. 2 ст. 3; ст. 4), «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» [21] (ч. 7, 9 і 10 ст. 15), «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [22] (ч. 2 ст. 13; ч. 2 ст. 13-1; ч. 3 ст. 20) та ін. По суті, в українських реаліях закріплено лише питання встановлення додаткових гарантій на рівні колективних угод щодо взаємодії сторін соціального діалогу в межах соціального партнерства. Це зумовило формування ієрархії актів соціального партнерства з урахуванням рівнів такої взаємодії в соціальному праві. Основними питаннями при цьому стали умови праці та недискримінаційність становища працівників при укладанні публічних угод між усіма соціальними партнерами.

Серед прикладів такої взаємодії між владою та приватним сектором можна згадати проект соціального партнерства 2007 року від компанії ДТЕК у сфері соціального інвестування, коли органи місцевого самоврядування кожної території-учасниці соціального партнерства спільно з підприємствами й іншими зацікавленими сторонами обирали пріоритетні напрями соціальних інвестицій, а за результатами обговорення на кожній території формували програму соціального партнерства та визначали конкретні проекти, що підлягають фінансуванню. Наразі до договору соціального партнерства ДТЕК приєдналися 11 міст і два райони в Дніпропетровській області [23]. Така взаємодія стосувалася укладання тристоронніх протоколів про наміри, відкритої багатосторонньої довгострокової декларації соціального партнерства, розробки стратегічних планів розвитку, у межах яких дозволялася й передача повноважень із метою оновлення та покращення рівня соціальних послуг. Оптимізація відповідної тристоронньої взаємодії зорієнтована на партнерську взаємодію та підтримку при розв'язанні соціальних конфліктів.

Також цікавим прикладом соціального партнерства з можливістю делегування повноважень є проект Центрального гірничо-збагачувального комбінату та інших підприємств Метінвесту щодо інвестування коштів у покращення умов проживання для населення в регіонах присутності (наприклад, програма «Місто – нашими руками»), турботу про ветеранів, сприяння розвитку потенціалу молодих працівників [24]. Власне, у питаннях фінансування та інфраструктурного забезпечення простежується активна роль держави в підтриманні програм, запропонованих приватним сектором. Для виконання

окремих із них необхідне делегування публічних повноважень у межах соціальної функції, виконуваної державою.

Отже, в якості проміжного висновку зазначимо, що правові основи соціального партнерства передбачають першочергову роль держави в процесах соціального забезпечення, що не виключає шлях делегування нею своїх повноважень «згоди вниз» як іншим встановленим законом публічним суб'єктам, так і приватному сектору. Інструментами такого делегування в адміністративному праві постають нормативні акти, що організують процес взаємодії між вказаними суб'єктами соціального партнерства; договори (здійюється інструмент концесії); модель «соціальної гармонії». Разом із тим в українських реаліях закріплено лише питання встановлення додаткових гарантій на рівні колективних угод щодо взаємодії сторін соціального діалогу в межах соціального партнерства, що не відповідає світовому рівню розвитку моделі трипартизму.

Перспективи розвитку соціального партнерства в Україні.

Ми, безумовно, не можемо ігнорувати той факт, що в Україні є серйозні проблеми з практичною реалізацією соціального партнерства. Вивчення наукової літератури, присвяченої цій проблематиці, показує аналіз стану взаємодії соціальних партнерів, що дає змогу виявити низку проблем, які стосуються факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ. До факторів зовнішнього середовища відносять: відсутність повноцінної нормативно-правової бази соціального партнерства; незавершеність процесу інституціоналізації соціального партнерства; відсутність повної та достовірної інформації про взаємодію суб'єктів соціального партнерства; недостатня увага органів державної влади й органів місцевого самоврядування, а також засобів масової інформації до проблеми становлення та розвитку соціально-партнерських відносин в Україні та ін. Внутрішні фактори – це неготовність суб'єктів соціального партнерства до роботи в нових економічних умовах; вплив стереотипів патерналізму (утриманства); неготовність до довгострокової взаємодії сторін соціального партнерства [12]. На переконання О.О. Савчук, проблеми розвитку соціального партнерства в Україні за їхнім рівнем потрібно поділяти на такі групи: різноспрямованість інтересів соціальних партнерів, несформованість суб'єктів соціального партнерства та їх представників, домінування формальних процедур соціального партнерства, недосконале законодавство, стійка практика ігнорування законодавчого забезпечення системи партнерських відносин, занижені стандарти життя, поляризована соціальна структура та майнове розшарування суспільства, тіньова економіка та поширення корупції [13, с. 191].

З приводу викладених недоліків необхідно виходити з того, що доцільно їх розподіляти за першочерговістю розв'язання та рівнем негативного впливу на розвиток соціального діалогу в нашій державі. На нашу думку, деформація свідомості, неадекватні соціально-економічні умови, недосконалість нормативно-правового забезпечення в цій сфері, неповна сформованість правових процедур, а також недостатня матеріально-фінансова база є найбільш істотними, стратегічними проблемами в галузі соціального забезпечення. Менш істотними, але все ж важливими є недоліки, пов'язані з аспектами інформаційного забезпечення, неготовність до впровадження цього інструменту в нових умовах, питання недостатнього соціального забезпечення та недосконалої суспільної стратифікації.

Охарактеризована вище ситуація, як нам здається, вимагає вироблення конкретних рекомендацій на майбутнє як щодо

нормативного регулювання, так і щодо організації здійснення соціального забезпечення. Повністю праві в цьому плані ті автори, які зазначають, що в посттоталітарних державах, у тому числі в Україні, впровадження соціального партнерства відбувається «зверху», а не «знизу» при вирішальній ролі держави [8]. З іншого боку, зміна соціально-економічної ситуації в Україні потребує запровадження модернізації адміністративно-правового та інших видів механізму реалізації принципу соціальної держави, оскільки чинні інструменти соціального партнерства, пов'язані з укладенням колективних договорів, засіданням виробничих нарад і рад трудових колективів, явно не відповідають світовій практиці та публічному інтересу. Така оновлена модель повинна наскрізно відобразитися на всіх рівнях соціального діалогу в аспекті вдосконалення соціальної стратифікації, типологізації учасників відносин у сфері реалізації соціальної функції щодо вираження потреб, мотивів та інтересів у соціально-економічній, трудовій та суміжних галузях.

З огляду на це особливий інтерес для нас представляє наукова позиція, якої дотримується О.О. Савчук з приводу формулювання перспектив вдосконалення соціальної сфери залежно від рівнів, на яких представлено конкретні проблеми: перегляд чинного законодавства, його адаптація до зовнішніх умов із урахуванням міжнародного досвіду; погодження на вищому рівні соціально-економічної політики держави для підвищення рівня та якості життя (на макрорівні); досягнення консенсусу інтересів при колективно-договірному регулюванні; забезпечення участі всіх суб'єктів у роботі органів соціального партнерства з метою посилення ролі соціальних партнерів у переговорному процесі; оновлення галузевих (регіональних) тарифних умов; легалізація ринку праці, спрямована на розвиток реального сектора (на макро– та макрорівні); запровадження юридичних напрямів оцінювання для якісного виконання колективних договорів (на мікрорівні) [13, с. 191]. У такому плані виняткову роль мають стратегічно-телеологічні особливості модернізації системи соціального права, підтримка та розвиток соціально-економічної динаміки в соціальній сфері, створення умов для узгодження публічного інтересу зі соціальним забезпеченням та інтересів учасників соціального діалогу, покращення механізму притягнення до відповідальності за правопорушення в названій галузі.

З огляду на це, ми можемо підтримати підхід, прихильником якого є В.А. Красномоєць, стосовно доцільності виокремлення конкретних інструментів нормативно-правового, фінансового, організаційно-економічного, кадрового, інформаційно-аналітичного забезпечення в схемі організаційно-економічного механізму формування ефективної системи соціального партнерства [7, с. 193]. Такий крок дозволить узгодити двосторонні механізми взаємодії між державою та приватним сектором із мотиваційним становищем усіх учасників відносин із соціального партнерства; створить інституціональні правові рамки для їх демократичної та прозорої співпраці; передбачить шляхи економічного зростання та підвищення ролі людського капіталу при розв'язанні соціальних проблем. Інструментальний вимір у цьому розрізі спирається на ідеологічне обґрунтування взаємодії сторін соціального діалогу на партнерських началах; вдосконалення нормативно-правового забезпечення; посилення соціально-економічної активності, створення сприятливого економічного клімату, у тому числі інвестиційного; оновлення кадрового забезпечення в державному секторі, а також шляхом запровадження посади особи, відповідальної за нагляд у соціальній сфері; розробка стандартів відкритості

інформації про стан здійснення соціального партнерства, виконання делегованих повноважень у цій галузі; запровадження взаємообумовленої відповідальності держави та представників приватного сектора.

При цьому покращення нормативно-правового забезпечення у сфері соціального партнерства повинні стосуватися, насамперед, передбачення адміністративних аспектів правової регламентації в ст. 4 Закону України «Про колективні договори і угоди» [20], ст. 15 Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» [21], ст. 13 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [22] щодо активної ролі приватного сектора (бізнесу) у частині передачі їм делегованих повноважень, ролі публічної адміністрації в координації органів, як учасників відносин соціального партнерства, зокрема Національної тристоронньої, галузевих (міжгалузевих) три– або двосторонніх, територіальних тристоронніх соціально-економічних рад, комітетів, комісії тощо. Також необхідно розробити та прийняти Закон України «Про соціальну відповідальність у державно-приватному секторі», де, у тому числі, повинні міститися запропоновані вище положення, а також адміністративно-правові інституційно-процедурні питання вирішення ключових проблем правового статусу та порядку притягнення Кабінету Міністрів України, Мінсоцполітики України, місцевих державних адміністрацій, інших представників публічного сектору, суб'єктів делегованих повноважень, роботодавців до соціальної відповідальності, у першу чергу, у сфері соціального партнерства. Аналогічні зміни та доповнення повинні бути внесені до чинного Кодексу законів про працю, а також до проєктів Трудового та Соціального кодексів.

Права в цьому плані Г.М. Савранська, яка наголошує на можливості сприяння соціального партнерства створенню суспільної системи соціальної безпеки, конкретними завданнями якої мають стати пропозиції щодо: створення суспільних формувань і структур, а також взаємодії з будь-якими іншими громадськими організаціями й об'єднаннями та органами з метою підвищення рівня соціальної безпеки; уточнення системи критеріїв (показників) оцінювання ефективності управління соціальним партнерством; характеристики існуючих форм та методів цілеспрямованого впливу органів державної влади на формування ціннісно-нормативної складової соціального партнерства та обґрунтування пропозицій щодо їх удосконалення в контексті забезпечення соціальної безпеки України; надання пропозицій щодо вдосконалення способів безпосереднього реагування на ситуації, що загрожують життю і здоров'ю громадян, їх власності, природному і культурному місцю існування, правопорядку, міжетнічним відносинам партнерства [12]. У такому разі оновлена модель соціального партнерства, яка найбільше відповідатиме охарактеризованій вище норвезькій моделі «соціальної гармонії», дозволить розв'язати нагальні політичні та соціально-економічні завдання, інтегрувати в одну систему всі сторони соціального діалогу та оптимізувати їхні функціональні обов'язки шляхом закріплення механізму делегування повноважень у цій сфері.

Отже, викладене дозволяє прийти до висновку, що в Україні існує низка проблем у розвитку соціального партнерства, які стосуються факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Адекватним кроком у вирішенні цих проблем видається модернізація адміністративно-правового та інших видів механізму реалізації концепції соціальної держави, яка повинна наскрізно відобразитися на всіх рівнях соціального діалогу в аспекті вдосконалення соціальної стратифікації, типологізації учасників

відносин у сфері реалізації соціальної функції щодо вираження потреб, мотивів та інтересів у соціально-економічній, трудовій та суміжних галузях.

Висновки. Таким чином, ми сприймаємо інститут соціального партнерства як адміністративно-правову категорію з чітко вираженою публічною сферою реалізації. Із метою наближення України до світової, насамперед, європейської практики в частині практичного втілення інструментів адміністративно-правового механізму реалізації концепції соціальної держави необхідно модернізувати існуючий механізм соціального партнерства у відповідності до норвезької моделі «соціальної гармонії». При цьому зважати треба на попереджувальний, стабілізуючий, стимулюючий, перерозподільний, відтворювальний та контрольно-наглядний виміри процедур при реалізації соціальної функції.

Література:

- Василенко О.М Активізація дієвості соціального партнерства державних інституцій з громадськими організаціями / О.М. Василенко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2010. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=105>.
- Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: [монографія] / [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.]; за наук. ред. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2011. – 501 с.
- Гутуряк К.О. Сучасний стан соціального партнерства в Україні / К.О. Гутуряк // Ефективна економіка. – 2010. – № 5. – С. 21–24.
- Діденко Н.Г. Досвід соціальної інтеграції громадян у моделі «соціальної гармонії» в Нідерландах / Н.Г. Діденко // Збірник наукових матеріалів Донецького державного університету управління // Серія «Державне управління». – 2011. – Вип. 180. – С. 5–12.
- Дмитренко Ю.П. Трудове право України: [підручник] / Ю.П. Дмитренко. – К.: Юрінкомінтер, 2009. – 624 с.
- Кнаак Р. Социальное партнерство: западный опыт / Р. Кнаак // Вопросы экономики. – 1994. – № 5. – С. 90–96.
- Красномовець В.А. Перспективи розвитку системи соціального партнерства в Україні / В.А. Красномовець // Фінансовий простір. – 2013. – № 4. – С. 191–195.
- Ляшенко Т.М. Соціальне партнерство як фактор політичної та соціальної стабільності в Україні: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Т.М. Ляшенко; НАН України. Ін-т політ. і етнонац. дослідж. – К., 1998. – 18 с.
- Міщук М.О. Щодо ознак соціального партнерства в трудовому праві / М.О. Міщук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2014. – № 10–1. – Т. 2. – С. 17–20.
- Павлова Г.О. Державно-приватне партнерство: аналіз світового досвіду та шляхи розвитку в Україні / Г.О. Павлова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2011-3/doc/3/02.pdf>.
- Пашенко І.Н. Економіка праці та соціально-трудові відносини: [навч. посіб. для студ. вузів] / І.Н. Пашенко. – Л.: Магнолія 2006, 2007. – 260 с.
- Савранська Г.М. Розвиток національної моделі соціального партнерства у контексті забезпечення соціальної безпеки України / Г.М. Савранська // Державне управління: теорія та практика. – 2013. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/18.pdf>.
- Савчук О.О. Актуальні проблеми розвитку соціального партнерства в Україні / О.О. Савчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – Вип. 1. – С. 188–193.
- Семигін Г.Ю. Социальное партнерство в современном мире / Г.Ю. Семигін. – М.: Мысль, 1996. – 208 с.
- Ситник О.Ю. Соціальне партнерство в Україні: особливості становлення і перспективи розвитку / О.Ю. Ситник // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. – 2009. – Вип. 15. – С. 280–285.
- Смоквіна Г.А., Шерепера І.А. Досвід європейських країн у розвитку соціального партнерства України / Г.А. Смоквіна, І.А. Шерепера // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 4. – С. 189–194.
- Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення: здобутки і проблеми: тези доп. та наук. повідомл. учасн. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 5–6 жовтня 2012 р.) / за ред. В.В. Жернакова. – Х.: Право, 2012. – 500 с.
- Юзик Л.А. Сутність та механізм соціального партнерства / Л.А. Юзик // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 5. – С. 225–227.
- Тристоронні консультації для сприяння застосуванню міжнародних трудових норм: Конвенція Міжнародної організації праці від 21.06.1976 № 144: ратифіковано постановою Верховної Ради України від 17.12.1993 № 3732-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_175.
- Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII: із зм. і доп. станом на 01.01.2015 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – Ст. 361.
- Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998 № 137/98-ВР: із зм. і доп. станом на 07.11.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 34. – Ст. 227.
- Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України 15.09.1999 № 1045-XIV: із зм. і доп. станом на 07.08.2015 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45. – Ст. 397.
- Рекомендації для бізнесу. Як налагодити партнерство. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.svb.org.ua/sites/default/files/yak_nalagoditi.pdf.
- Дніпропетровщина констатує зростання виробництва гірничої промисловості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245388765.

Галицина Н. В. Інститут соціального партнерства: сутність, правові основи і перспективи розвитку в Україні

Анотація. Стаття посвячена вопросам сутності і правових основ інститута соціального партнерства. Автор рассматривает модели трипартизма и «социальной гармонии» в контексте перспектив развития института соціального партнерства в Україні.

Ключевые слова: публічне право, соціальне государство, соціальне партнерство, трипартизм.

Golitsyna N. Institute of social partnership: essence, legal framework and prospects in Ukraine

Summary. The paper addresses issues of essence and legal foundations of institution of social partnership. The author adduces models of tripartism and «social harmony» in context of prospects of development of institute of social partnership in Ukraine.

Key words: public law, welfare state, social partnership, tripartism.